

ברובן המכריע בתוך הצלע הדרומית, מכל מקום לא היה מבקיע
את הנרות אלא במנורה של משה בלבד שהיא נמצאת בשלמות
בתוך הצלע הדרומית, שנאמר (דברי הימים ב' יג א) 'ומנורת הזהב
ונרתיה לבקיע בקרב בערב', וממה שנאמר 'ומנורת' לשון יחיד, הרי
שרק מנורה אחת כשירה להדליק בה נרות והיא מנורתו של משה.
רבי יוסה בי רבי יהודה חולק: רבי יוסה בי רבי יהודה אומר, סידור
שתי שורות המנורות לא היה כדעת רבי אלעזר מדרום לצפון
אלא כדעת רבי הסובר שממערב למזרח היו עומדות. השורה
הראשונה עמדה לארכה ממערב למזרח בחצי הפנימי של הצלע
הדרומית במרחק שתי אמות ומחצה מהקיר הדרומי. ושתי אמות
ומחצה הבדילו בין שורה זו לשורה נוספת של חמש מנורות.
ומנורתו של משה עמדה כנגד האויר שבין שורה לשורה, נמצא
ששתי שורות המנורות עמדו בתוך הצלע הדרומית הכשירה ולכן
על כולו היה מבקיע שנאמר (דברי הימים ב' ד כ) 'ואת המנורות ונרתיהם
לבקיעם במשפט לפני הדירי והב סגור', וממה שנאמר 'ומנורות'
לשון רבים הרי שכולם כשרים להבערת הנרות. ואילו תנא קמא
מתרץ שהכוונה שמבעירים בהם לנוי ולא למצואה שאמרה תורה.
אגב שהביאה הגמרא פסוק זה, ממשיכה הגמרא ומבארת פסוק
שלאחריו. אומרת הגמרא: כתוב (שם ד כ) 'והפרכת והנרת'
והמקלחתם והב הוא מקלחת והב, מבארת הגמרא מהו 'מקלחת':
שעשית המנורות וכליה הן כילו – גמרו את והב? של (משה)
[שלמה] וכמו שמפרש החולק.
תני, אמר רב יהודה בשם אפי, לצורך כל מנורה ומנורה שעשה
שלמה היה שלמה נוטל אלה כברי והב ומכניסן אלף פעמים לבור
ההיתוך ומוציאן, עד שהיה הוזהב מזוקק היטב והוא מצמיח על
כבר זהב אחד, לקיים מה שנאמר – לעשותו כמשפט עשיית
המנורה שנאמר (שמות לו כד) 'כבר והב מהור עשה אתה' וגו'.
שואלת הגמרא מדברי הברייתא: תנא, אמר רבי יוסה בי רבי
יהודה, מעשה במנורת והב שעשה משה במדבר, והיתה תחילה דינר
והב – מצאו שיש בה דינר יותר משיעור כבר, והכניסוה לבור
שמונים פעם ולא חסרה כלום, ואם אמרנו שבאלף כבר זהב
שהכניסום אלף פעמים לבור נחסר כל כך עד שעמדו על כבר
אחד, נמצא שבכל פעם שמכניסים לבור הרי זה מפחית כשיעור
כיבר, ואין כאן הכניסוה לבור שמונים פעם ולא נחסר כלום.
מתרצת הגמרא: ויאות – יפה הוא מה שאמרנו שלא נחסר כלום,
כיון שהוזהב עד דלא יקום על ברירה – עד שהוא לא נצרך על בוריו
ונזקק יפה הוה חסר סגן – אכן הוא נחסר בכל פעם שמכניסים
אותו לבור, אולם מן דו קיים על ברירה – כשהוא כבר עומד על
בוריו שנצרך היטב מסיגיו, שוב הוא לא חסר כלום – אף אם
יכניסוהו פעמים הרבה לבור.

הלכה ד – משנה

בתחילת הפרק שנינו שהיו שלשה עשר שופרות במקדש. משנתנו
מרחיבה בענין שופרות אלו: שלשה עשר שופרות – קופות
העשויות כמין שופר שמכניסים בהם מעות היו במקדש, וכתוב
עליהן – על כל שופר ושופר למה הוא משמש. על הראשון היה
כתוב שהוא עבור תקלין תרתין – שקלים חדשים. ועל השני היה
כתוב שהוא עבור תקלין עתיקין – שקלים ישנים. על השלישי היה
כתוב קנין. ועל הרביעי היה כתוב גזול. על החמישי היה
כתוב עצים. על השישי היה כתוב לבונה. על השביעי היה כתוב
והב לבפירות. ועוד נשנה היו לנדבה, הרי שלושה עשר שופרות.
כעת מבארת המשנה את חזונו של חזונו אלו, ולמה היו משמשות: שופר
של תקלין תרתין הוא לחזונו מחצית השקל ששקל שנה ושנה,
שבהם נותן כל אחד את מחצית השקל, ומהשופר לזקחים
הגזברים את המעות ונותנים ללשכה כדי שיתרמו מהם. והשופר
של תקלין עתיקין הוא עבור מי שלא הביא אשתקד – בשנה
שעברה בזמנו, שהרי הוא שוקל לשנה הבאה ונותנו בשופר זה
והגזבר נותנו יחד עם המעות של שיירי הלשכה.
שופר של קנין, הן תורין – הגזברים קונים בו עופות הנקראים

ואף בעשרת המנורות שעשה שלמה יוצא כן שמנורה בצפון –
ששורות המנורות נמשכות לצד צפון, בעוד שהם כשרים
להדלקה רק בצלע הדרומית ולכן לא היה מבקיע אלא בשל משה
כמו שמפרש להלן.

אורך המשכן כולל בית קודש הקדשים הוא שלושים אמה ורחבו
עשר אמה. אורך בית קודש הקדשים בפני עצמו הוא עשר אמה
ואורך הקודש הוא עשרים אמה.

כיון שדנה הגמרא במיקום השולחנות בבית המקדש מוסיפה
הגמרא ודנה במיקום שולחנו של משה ושאר הכלים במשכן: והא
תני – וכך שנינו בברייתא, השלחן היה נתון מחצי הבית ולפנים –
בתוך עשר האמות הפנימיות של הקודש, ולא היה סמוך לקיר
אלא היה משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה, וכל זה כלפי הצפון
– בצלע הצפונית של הקודש. ומנורה היתה עומדת מול השולחן
בגגו בדרום – בצלע הדרומית של הקודש, ואף המנורה היתה
משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה. ומלפני השולחן והמנורה
לצד הפתח מזהב הזהב היה נתון באמצע הבית, כשהוא חולק את
הבית בין עשר האמות החיצוניות של הקודש לעשר האמות
הפנימיות, והמזבח עצמו מחציו ולפנים בתוך העשר הפנימיות,
והיה המזבח עומד בין השולחן והמנורה אלא שהיה משוך קומצא
כלפי חוץ כדי לא להבדיל בין השולחן והמנורה.

מסיימת הברייתא: וכולהו – כל הכלים היה נתון משליש הבית
ולפנים. והיינו, שאורך הבית כולו עם קודש הקדשים הוא שלושים
אמה, נמצא שעשר אמות הפנימיות הם משליש הבית ולפנים.
וברישא ששנינו מחצי הבית ולפנים, החשבנו רק את הקודש
שהוא עשרים אמה, נמצא שעשר אמות הפנימיות הם מחצי הבית
ולפנים.

חזרת הגמרא להמשך הברייתא שהובאה לעיל (ד) המבארת
שכשם שנחלקו בשולחנות כך גם נחלקו במנורות. אומרת
הברייתא: עשר מנורות עשה שלמה המלך בבית המקדש שנאמר
(דברי הימים ב' ד ו) 'ויעש את מנורת הזהב עשר במשפטים ויתן בתיכל
חמש מימין וחמש משמאל'.

מפסיקה הגמרא את הברייתא ומבארת מה פירוש הכתוב 'חמש
מימין וחמש משמאל'. מבררת הגמרא: אין תימר – אם תאמר
שהמנורות היו מסודרות לאורך בשורה אחת מדרום ההיכל
לצפון ההיכל, ונמצא שהמש מתוך המנורות עומדים בצפון –
מימין הפתח והמש מנורות האחרים עומדים בדרום – משמאל
הפתח, יהיה קשה והלא אין המנורה כשירה אלא כשהיא עומדת
בדרום שנאמר 'ואת המנורה נכח השלחן על ירך המשכן תימנה',
ובאן ישנם חמש מנורות שעומדים מימין הפתח בצלע הצפונית,
אם כן מה תלמוד לומר – מה כוונת הפסוק 'חמש מימין וחמש
משמאל'.

מבארת הגמרא: אלא כוונת הפסוק, שעשרת המנורות שעשה
שלמה היו מחולקות לשתי שורות נפרדות, כל שורה בת חמש
מנורות ובין שורות אלו עמדה מנורתו של משה. אלא שגם כאן
נחלקו רבי ורבי אלעזר איך מסדרים את שתי שורות המנורות.
דעתו של תנא קמא הוא כדעת רבי אלעזר שמדרום לצפון היו
מונחים. ולדעה זו שתי שורות שבכל אחת מהן יש חמש מנורות
היו עומדות לאורכן מדרום לצפון במערב הצלע הדרומית של
ההיכל, וביניהן במרחק של שתי אמות ומחצה לכל שורה עמדה
מנורתו של משה, נמצא שמן הצד היו חמש מנורות מימין למנורתו
של משה וחמש משמאלה של מנורתו של משה.
למרות שכאמור היה אורך כל מנורה שתי אמות, ובאם יש בכל
שורה רק חמש מנורות הרי שאורכן הכללי הוא עשר אמות
הנכנסות בשלמות בתוך צלע הדרומית, מכל מקום במציאות היה
אורך כל שורה קצת יותר מעשר אמות, שהרי אי אפשר לצמצם
שלא יהיה ריווח בין מנורה למנורה. ונמצא ששתי שורות
המנורות היו נכנסות במקצתן לתוך הצלע הצפונית הפסול
לעמידת המנורה.

ממשיכה הברייתא ואומרת: אף על פי כן שהמנורות נמצאות

1 תורים, ודינם שלא הוכשר בהם אלא העופות הגדולים שבהם.
 2 וְשׁוֹפֵר שֶׁל גִּזְזִי עֹלָה, הֵן כְּגִי יִזְנֶה – הגזברים קונים בו עופות
 3 הנקראים בני יונה, ודינם שלא הוכשר בהם אלא העופות הקטנים
 4 שבהם. ולא היו שופרות התורין והגזולי יונה עשויים אלא למי
 5 שהתנדב אותם, ולכן העופות פוֹלֵן קרבות עולות, אבל המביאים
 6 אותם לחובתם שאז עליהם להביא אחד לחטאת ואחד לעולה לא
 7 היה שופר מיוחד לכך, אלא היו מביאים אותן לידי הכהן דְּרָרִי רַבִּי
 8 יְהוּדָה, וְחֻכְמִים אֲמָרִים, שופר של קִנִּין היה עבור המביאים
 9 לחובתם, והגזברים קונים מהמעוֹת הנמצאים בו אֶחָד חֲטָאת וְאֶחָד
 10 עֹלָה, ואילו שופר של גִּזְזִי עֹלָה היה מיועד עבור המתנדבים והיו
 11 פוֹלֵן עֹלוֹת. וטעם המחלוקת יבואר בגמרא.

12 שופר של עצים הוא עבור המתנדב להביא עצים למערכה שנותן
 13 דמיהן לתוכו, ועל זה אומרת המשנה: הָאֲמָר הָרִי עָלֵי עֲצִים ולא
 14 פירש כמה הוא מתנדב, לֹא יִפְחֹת מִשְׁנֵי גִזְרִין – בקעי עצים שהוא
 15 השעור: שמסדרים על המערכה בכל בוקר, ונותן דמיהם לשופר
 16 שכתוב עליו 'עצים'.

17 שופר של לבונה הוא עבור המתנדב להביא לבונה שנותן דמיו
 18 לתוכו, ועל זה אומרת המשנה: האומר הרי עלי לְבֹנָה ולא פירש
 19 כמה הוא מתנדב, לֹא יִפְחֹת מִקּוֹמִין, שהוא שיעור הלבונה הבאה
 20 עם המנחה, ונותן את דמי הקומץ בשופר שכתוב עליו 'לבונה'.

21 שופר של זהב לכפורת הוא עבור המתנדב להביא זהב שנותן את
 22 הזהב או את דמיו לתוכו וקונים בו כלי שרת, ועל זה אומרת
 23 המשנה: האומר הרי עלי מטבע זהב ולא פירש כמה הוא מתנדב,
 24 לֹא יִפְחֹת מִדִּינָר זָהָב.

25 ועוד שֵׁשֶׁה קופות היו לְנִדְבָה שבהם הניחו מעות לנדבת קיץ
 26 המזבח. מבררת המשנה: קופות נִדְבָה, מָה הָיוּ עוֹשִׂין במעות שיש
 27 בָּהֶן. מבארת המשנה: לִזְקָחִים בָּהֶן קרבנות עולות לקיץ המזבח, ודין
 28 הַבֶּשֶׂר שהוא כולו לָשֶׁם, ועולות הקרבנות ניתנים לְבִפְתָּיִם.

29 מביאה המשנה מקור לכך שמהמעוֹת של הנדבה קונים עולות
 30 שהבשר לשם והעורות לכהנים. אומרת המשנה: זֶה מִדְּרֹשׁ הָרֶשׁ
 31 יְהוֹרֵד בָּהֶן גִּזְלוֹ, כתוב בפסוק (ויקרא ה יט), 'אֲשֶׁם הוּא אֲשֶׁם אֲשֶׁם
 32 לָהּ', ולכאורה קשה, שבתחילת הפסוק 'אֲשֶׁם הוּא' משמע שדינו
 33 כהלכות האשם שהוא נאכל לזכרי כהונה, ובסוף הפסוק 'אֲשֶׁם

34 לָהּ" משמע שכולו קרב כליל ואין לכהנים חלק בו, אלא זֶה הַבֶּלֶל,
 35 כֹּל שֶׁהוּא בָּא מִשּׁוֹם חֲטָאת וּמִשּׁוֹם אֲשָׁמָה – מותר החטאת ומותר
 36 האשם כגון הפריש מעות לחטאת או לאשם ונותרו מן המעות,
 37 שמעות אלו נופלים לנדבה, יִלָּקֵחַ בָּהֶן – קונים בהם קרבנות עולות,
 38 ודינם שהבֶּשֶׂר לָשֶׁם – לעולה וְהַעֲוִיֹּת לְבִפְתָּיִם. לפי זה נִמְצָאוּ שְׁנֵי
 39 בְּתִיבִין שבפסוק הנזכר, כִּי־יִמִּין ואינם סותרים זה את זה, כי אכן
 40 הוא גם אֲשֶׁם לָהּ' בבשר הקרב כליל וגם אֲשֶׁם לְבִתָּן בעורות
 41 הניתנים לכהנים.

42 מביאה המשנה מקור נוסף: וְאֲמָר – וכן יש לפרש בזה את הפסוק
 43 (מלכים ב' יב יז), 'כִּסְפָּה אֲשֶׁם וְכִסְפָּה חֲטָאת לֹא יוֹבֵא בֵּית ה' לְבִפְתָּיִם
 44 וְחִי'. והרי אי אפשר לפרש את פסוק זה כפשוטו שהכסף יהיה
 45 לכהנים, שהרי הוא הוקדש לשם חטאת ואשם, וגם אי אפשר
 46 לקנות בכסף בהמות ולהקריבם כחטאת ואשם שהרי כבר נתכפרו
 47 הבעלים, אלא יביאו מהם עולות לקיץ המזבח ונמצאים הכהנים
 48 נהנים מן העורות.

גמרא

49 שנינו במשנה שלדעת רבי יהודה השופרות היו רק עבור
 50 המתנדבים להביא תורין ובני יונה שהם קרבים עולות, ולא עבור
 51 המביאים לחובתם שהם קרבים אחד חטאת ואחד עולה. הגמרא
 52 מביאה ברייתא המבארת את טעמו: תִּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לֹא הָיָה
 53 שׁוֹפֵר שֶׁל קִנִּין בִּירוּשָׁלַם למחוייבים בחטאת ובעולה, מִפְּנֵי
 54 הַתְּעִיבוֹת. והיינו, שאנו חוששים שִׁפְאָה תָמוּת אֶחָת מהנשים שנתנו
 55 מעות בתוך השופר, ודין חטאת שנתנו בעליה שלמיתה היא
 56 הולכת ודמי החטאת ילכו לים המלח, וְנִמְצָאוּ בשופר דְּמֵי חֲטָאת
 57 מֵיתוֹת מְעוֹרֵבוֹת בָּהֶן – עם דמי החטאות הכשירות, ועל ידי כך
 58 יפסלו הכל ושוב אין להם תנאה, ולכן סובר רבי יהודה שהחיבים
 59 להביא חטאת יתנו מעותיהן ליד הכהן ולא יניחום בשופר.

60 מקשה הגמרא מברייתא אחרת שמבואר בה שאף לרבי יהודה אין
 61 צריכים לחשוש לכך. מקשה הגמרא: וְהַתִּנְיָא, הָאֲשָׁה שֶׁאֵמְרָה הָרִי
 62 עָלֵי קָן – שיש עליה חיוב קן כגון מזמנת לידה, מְבִיאָה דְּמֵי קָן
 63 וְנֹתְנָתוֹ בַּשּׁוֹפָר ויכולה לסמוך על כך שהקריבו עבורה אחד
 64 לחטאת ואחד לעולה

שקלים דף יח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) קלג

אָמַר עַל אֶמְתָּה בַּלְבַּד, לְפִיכָּךְ לֹא הָיָה בּוֹ – בִּאֲדוֹרָךְ גִּזְרֵי הָעֵצִים אֵלֶּיךָ
אָמַר נְדִיבָהּ – מִצְוַתְּכָם בַּלְבַּד, שֶׁהִרִי כְּתוּב (וַיִּקְרָא א' ה') 'עַל הָעֵצִים
אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ' וּמִזֶּה דִּרְשׁוּ שִׁיחֵי הָעֵצִים עַל
הַמִּזְבֵּחַ דְּוָקָא וְלֹא יֵצְאוּ אֶל מִחוּץ לַמַּעֲרֵכָה.
רֵאִיָּה שִׁמְקוֹם הַמַּעֲרֵכָה שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ הוּא אִמָּה עַל אִמָּה; וְהִנֵּי בֵּן
– וְכֵךְ שֶׁנִּינוּ בְּבִרְיִיתָא שִׁמְקוֹם הַמַּעֲרֵכָה שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ הוּא אִמָּה עַל
אִמָּה בַּלְבַּד, וְהוּא מִשּׁוֹם שֶׁאִמָּה הִיא יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ הוּא
אִמָּה, אִמָּה סוֹבֵב – רוּחַב הַסּוֹבֵב שֶׁהִלְכוּ עָלָיו הוּא אִמָּה, אִמָּה
בְּרִיבּוֹב – מָקוֹם הִילוך הַכְּהֻנִּים עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ אִם הוּא אִמָּה, וְאִמָּה
בְּרִיבּוֹב – וְאִם הַקְּרִנּוֹת הֵיוּ אִמָּה לְכָל רוּחַ, וְנִמְכִּין שֶׁהִיא גּוֹדֵל
הַמִּזְבֵּחַ רַק מִשּׁוֹם אִמּוֹת עַל חֲמֵשׁ אִמּוֹת נִשְׁאָר אִמָּה מַעֲרֵכָה –
שֶׁהַמַּעֲרֵכָה הוּא רַק הָאִמָּה עַל אִמָּה הָאִמְצָעִית שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ.
שֶׁנִּינוּ בַּמִּשְׁנָה: 'הָאוֹמֵר הִרִי עָלֵי וְכוּ' לְבִנְיָה לֹא יִפְחוֹת מִקּוֹמֵי'.
מִבִּבְרֵית הַגִּמְרָא אֵת מִקּוֹר דִּין זֶה. אוֹמֵרֵת הַגִּמְרָא: נִאֲמַר בָּא
'אֲזַכְרָה' כֻּלְּשׁוֹן הַפֶּסֶק (וַיִּקְרָא ו' ה') 'וְאֵת כָּל הַלְּבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ
וְהַקְּטִיר הַמִּזְבֵּחַ רִיחַ נִיחֹחַ אֲזַכְרָתָהּ לָהּ'. וְנִאֲמַר לְהֵלֵךְ בְּלַחֵם הַפִּנִּים
'אֲזַכְרָה' כֻּלְּשׁוֹן הַפֶּסֶק (וַיִּקְרָא כ' ד') 'וְנִתְּתָה עַל הַמַּעֲרֵכָה לְבָנָה זָכָה
וְהִזְיָתָה לְלֶחֶם לְאֲזַכְרָה אֲשֶׁהּ לָהּ', וְהִרִי אֲנַחְנוּ לְמִדִּים מִה 'אֲזַכְרָה'
הָאֲמִיד לְהֵלֵךְ בְּלַחֵם הַפִּנִּים, דִּין הַלְּבִנָּה שֶׁתִּהְיֶה מְלֵא קוֹמֵי לְבִנְיָה
לְכָל מַעֲרֵכָה, וְכַפִּי שֶׁנִּדְרַשׁ בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים (אֲמִיד יח) 'אֲזַכְרָה אֲזַכְרָה'
מִמִּנְחַת חוּטָא שֶׁכְּתוּב בּוֹ (וַיִּקְרָא ה' ה') 'וְקָמֶץ הַכֹּהֵן מִמִּנְחָה מְלֵא קָמֶצוֹ
אֵת אֲזַכְרָתָהּ', כֵּךְ גַּם לֶחֶם הַפִּנִּים שִׁיעוּרוֹ קוֹמֵץ לְכָל מַעֲרֵכָה, וּמִזֶּה
אֵינוֹ לְמִדִּים שֶׁאִם 'אֲזַכְרָה' הָאֲמִיד בָּא בְּמִתְנַדֵּב לְבִנְיָה שִׁיעוּרוֹ מְלֵא
קוֹמֵץ.
הַגִּמְרָא מִקְשָׁה עַל הַלִּימוּד שֶׁל מִתְנַדֵּב לְבִנְיָה מִלֶּחֶם הַפִּנִּים. מִקְשָׁה
הַגִּמְרָא: אִם אֵתָּה לּוֹמֵד מִלֶּחֶם הַפִּנִּים, תִּדְרֹשׁ אִי מִה 'אֲזַכְרָה'
הָאֲמִיד לְהֵלֵךְ – בְּלַחֵם הַפִּנִּים שִׁיעוּרָהּ הוּא שֶׁנִּי קוֹמֵץ, אִם
'אֲזַכְרָה' הָאֲמִיד בָּא – בְּנִדְבַת לְבִנְיָה עָלֶיהָ לְהִיטוֹת לְכָל הַפְּחוֹת,
שֶׁנִּי קוֹמֵץ, וּמִדּוּעַ שֶׁנִּינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁדִּי לוֹ בְּקוֹמֵץ אֶחָד. מִתְרַצָּת
הַגִּמְרָא: אֲמַר רַבִּי אֵילָא, אֲכַן הַלִּימוּד שֶׁל נִדְבַת לְבִנְיָה הוּא מִלֶּחֶם
הַפִּנִּים, אוֹלֵם כִּלּוֹם לְמִיד לְשִׁיעוּר קוֹמֵץ בְּלַחֵם הַפִּנִּים אֵלֶּיךָ מִמִּנְחַת
חֻטָּא וְכַפִּי שֶׁפִּירְשָׁנוּ לְעִיל, וְנִמְכִּין שֶׁשּׁוֹרֵשׁ הַלִּימוּד הוּא מִמִּנְחָה
הִרִי כֶּשֶׁם שֶׁבַּמִּנְחָה דִּי בְּמִלּוֹא קוֹמֵץ וְלֹא יוֹתֵר, אִם הַמִּתְנַדֵּב לְבִנְיָה
אֵינוֹ מַחֲוִיב לְהִבְיָא יוֹתֵר מִמִּלּוֹא קוֹמֵץ בַּלְבַּד.
כִּיּוֹן שֶׁלְּמִדִּים אֵת דִּין הַקּוֹמֵץ בְּמִתְנַדֵּב לְבִנְיָה מִמִּנְחַת חוּטָא, לּוֹמֵדֵת
הַגִּמְרָא מִלִּימוּד זֶה דִּינִים נּוֹסְפִים בְּקוֹמֵץ זֶה. מִמִּשְׁבִּיחַ הַגִּמְרָא
וְדוֹרְשָׁתָּהּ: מִה לְהֵלֵךְ – בְּמִנְחַת חוּטָא קוֹמֵץ הֶחָסֵד מִשִּׁיעוּרוֹ פְּסוּל,
כִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב בּוֹ (שם) 'מְלֵא קָמֶצוֹ, אִם בָּא – בְּמִתְנַדֵּב לְבִנְיָה עָלֵי
לְהִבְיָא קוֹמֵץ שֶׁלֹּם וְאִם הִבְיָא קוֹמֵץ הֶחָסֵד מִשִּׁיעוּר זֶה פְּסוּל.
דִּין נּוֹסֵף הַנִּלְמַד מִלִּימוּד זֶה: אֲמַר רַבִּי יוֹסֵה, מִיִּלְתָּא דְּרַבִּי אֵילָא
אֲמַרָה – מִדְּבַרִי רַבִּי אֵילָא שֶׁהִסְבִּיר שֶׁנִּדְבַת לְבִנְיָה לְמִדַּת מִמִּנְחַת
חוּטָא אֵינוֹ לּוֹמֵדִים, שֶׁהַמִּתְנַדֵּב לְבִנְיָה מְבִיאָה בְּקוֹמֶצוֹ שֶׁל כֹּהֵן –
מַחֲוִיב קוֹבֵעַ לְהִבְיָא לְפִי שִׁיעוּר מְלֵא קוֹמֵץ שֶׁל כֹּהֵן, כִּיּוֹן שֶׁבַּמִּנְחַת
חוּטָא נִקְבַּע הַקּוֹמֵץ לְפִי הַכֹּהֵן. אוֹלֵם רַבִּי חִזְקִיָּה בִּשְׁם רַבִּי יוֹרְיָה
חוֹלֵק וְסוֹבֵר שֶׁאֲפִילוֹ בְּקוֹמֵץ הַכֹּהֵלִים יוֹכֵל לְהִבְיָא וְדִי בִּכְךָ וְאִין
צוֹרֵךְ בְּקוֹמֶצוֹ שֶׁל כֹּהֵן.
שֶׁנִּינוּ בַּמִּשְׁנָה: 'הָאוֹמֵר הִרִי עָלֵי וְכוּ' וְהָבָה לֹא יִפְחוֹת כּו' מִדִּינָה זֹהב'.
הַגִּמְרָא מְגַבִּילָהּ דִּין זֶה. אוֹמֵרֵת הַגִּמְרָא: אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהוּא
שְׁחִיבִיר הַמִּתְנַדֵּב שִׁיתָן צִוְיָה – מִטְבַּע וְאִמָּה 'הִרִי עָלֵי מִטְבַּע זֹהב',
בּוֹה נִאֲמַר דִּין זֶה שֶׁלֹּא יִפְחוֹת מִדִּינָה זֹהב. אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר שִׁיתָן
צִוְיָה – מִטְבַּע אֵלֶּיךָ אִמָּר 'הִרִי עָלֵי זֹהב' בִּסְתָמָא, מְבִיאָה אֲפִילוֹ
צִוְיָה – יוֹכֵל הוּא לְהִבְיָא זֹהב אֲפִילוֹ בְּשִׁיעוּר שֶׁל מִזֶּלָּה קִטָּן.
שֶׁנִּינוּ בַּמִּשְׁנָה: 'שִׁשָּׁה לְיָרֵכָה'. מִבִּבְרֵית הַגִּמְרָא לִשְׁם מִה הוֹצִירָכּוּ
שִׁשָּׁה שׁוּפְרוֹת שֶׁמִּהֶם יִקְחוּ לְקִרְבָּנוֹת קִיץ הַמִּזְבֵּחַ: הִזְקִיָּה אֲמַר, בְּגִינֵי
שִׁשָּׁה בְּתֵי אֲבוֹת – כָּל מִשְׁמֵר הִיָּה מִחוּלָק לְשִׁשָּׁה בְּתֵי אֲבוֹת כִּנְגֵד
יָמוֹת הַשָּׁבוּעַ, וְכָל יוֹם הִיָּה עוֹבֵד בֵּית אֲבִי אַחֵר וּבִשְׁבַת כּוֹלֵם שׁוֹיִם
בְּעִבְרָתָהּ, וְתִקְנוּ לָהֶם חֲכָמִים שִׁשָּׁה שׁוּפְרוֹת כִּדִּי שִׁיחֵיהֶם שְׁלֹם
בִּינֵיהֶם, שֶׁהִרִי עוֹרוֹת הַקִּרְבָּנוֹת הַנִּקְנִים מִן הַשׁוּפְרוֹת שִׁיכִים
לְאוֹתָם הַכְּהֻנִּים שֶׁהִקְרִיבוּ אֶת הָעוֹלוֹת, וְכָל זֶמֶן שֶׁהַמִּזְבֵּחַ לֹא הִיָּה

וְאִכְלָתָה בְּקִדְשֵׁים בַּעֲרֵב, וְאִינָה צָרִיכָה לְהִיטוֹת חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁאִם נִתְעַצֵּל
בְּהֵן הַכֹּהֵן מִלְּהַקְרִיבָם וְנִמְצָא שֶׁהִיא מְחוֹסֶרֶת כִּפְרָה וְאִסּוּרָה
לֹאכּוֹל בְּקִדְשִׁים, כִּיּוֹן שֶׁחֻקָּהּ הִיא שֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁל כְּהֻנִּים עוֹמְדִים
מִשֶּׁם עַד שִׁיכְלוּ כָּל מַעוֹת הַשׁוֹפֵר וְיִקְנוּ מִהֶם לְחֻבַּת הַבְּעֵלִים. וְכֵן
אֵין הַכֹּהֵן צָרִיךְ לְהִיטוֹת חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁאִם הַבְּעֵלִים מִתּוֹ וְנִמְצָא דְּמִי
הַפְּאוֹת מִיָּתוֹת מַעֲוִרָבוֹת בְּהֵן, אֵלֶּיךָ יוֹכֵל לְהַקְרִיבוֹ בְּחוֹקֶת שֶׁהוּא
קִיָּם, וְלֹא מִצְוָנוּ שֶׁרִבִּי יְהוּדָה חוֹלֵק עַל כֵּךְ.
מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: בִּי קְאָמְרִינָן – מִה שֶׁאִמְרָנוּ שֶׁרִבִּי יְהוּדָה חוֹשֶׁשׁ,
הוּא לֹא שֶׁמֵּא מִתּוֹ בְּעִלְיָהּ אֵלֶּיךָ אֲנוֹ חוֹשֶׁשִׁים שֶׁמֵּא יוֹדַע לֵנוּ
בְּבִירוֹר בְּחִפְזוֹת שֶׁמֵּא בְּעִלְיָהּ וְנֵאִי – שִׁמַּת אֶחָד מִהַנּוֹתָנִים לְתוֹךְ
הַשׁוֹפֵר, וְנִמְצָאִים מַעוֹתֵינוּ פּוֹסְלוֹת אֶת כָּל הַמַּעוֹת הַכְּשֻׁרִים וְיֵצֵא
מִכָּךְ תִּקְלָה לְכָל הַסּוֹמְכִים עַל הַכְּהֻנִּים שִׁיקְרִיבוּ אֶת קִרְבָּנוֹתֵיהֶם,
וּמִחֲמַת חֲשֶׁשׁ זֶה סִבֵּר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין עוֹשִׂים כָּלֵל שׁוֹפֵר לְקִינִי
חוֹבָה. אִךְ אִם אִירַע שֶׁהִנֵּחוּ מַעוֹת חוֹבָה בְּשׁוֹפֵר שֶׁל נִדְבָה, גַּם רַבִּי
יְהוּדָה יִסְבּוֹר שֶׁכָּל זֶמֶן שֶׁלֹּא יִדּוּעַ לֵנוּ שִׁמַּת אֶחָד מִהַנּוֹתָנִים,
מִקְרִיבִים הַכְּהֻנִּים וְאֵין חוֹשֶׁשִׁים לְכָךְ.
הַגִּמְרָא מִקְשָׁה קוֹשִׁיָא נּוֹסֶפֶת עַל טַעְמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה. מִקְשָׁה
הַגִּמְרָא: וְאִי אֲמַרִינָן – אִם אֲנוֹ אוֹמְרִים שֶׁרִבִּי יְהוּדָה חוֹשֶׁשׁ
שֶׁמֵּא יוֹדַע לֵנוּ שִׁמַּת אֶחָד מֵאוֹתָם שֶׁהִנֵּחוּ אֶת הַמַּעוֹת בְּשׁוֹפֵר,
עֵדִיךְ יִקְשֶׁה מִדּוּעַ כָּל הַמַּעוֹת שֶׁבְּשׁוֹפֵר נִאֲסְרִים, הִרִי יֵשׁ תִּקְנָה
לְשֶׁאֵר הַמַּעוֹת עַל יְדֵי שֶׁנִּבְרָר מִתּוֹךְ הַשׁוֹפֵר אֲרִיבָהּ וְזוּי שֶׁהֵם דְּמִי
עוֹף אֶחָד, וְנִאֲמַר שֶׁהוֹבֵר הַדְּבַר שֶׁהֵם מַעוֹת הַחֲטָאוֹת שֶׁהִבְיָאוּ
הַבְּעֵלִים שִׁמַּתוֹ, וְנִיבְרָר לְשִׁפְטָרָה – נִשְׁלִיךְ אֶת אֲרִבְעַת הַחוּזִים בִּים
הַמִּלֵּחַ כְּדִינוֹ, וְאִדְרָךְ לְשִׁפְטָרָה – וְשֶׁאֵר הַמַּעוֹת מוֹתָרִים לְהִבְיָא בָּהֶם
חֲטָאִת, וְאִם כֵּן מִדּוּעַ לְרִבִּי יְהוּדָה אֵין לַעֲשׂוֹת שׁוּפְרוֹת לְקִינִי חוֹבָה.
מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: הֵא אֲמַרִינָן בְּעִלְמָא שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הִיא
דְּלִית לִיָּה – שֶׁאֵין דִּין בְּרִיָּה, וְנִמְצָא שֶׁאֵין כָּאֵן כָּל תִּקְנָה שֶׁהִרִי גַם
אִם נּוֹצִיא מִתּוֹךְ הַשׁוֹפֵר אֲרִבְעָה זְוִיִּים לֹא נּוֹכַל לֹמַר שֶׁהוֹבֵר
הַדְּבַר שֶׁאֵלּוֹ הֵם מַעוֹת הַחֲטָאִת שִׁמַּתוֹ בְּעִלְיָהּ. אוֹלֵם רַבֵּן חוֹלְקִים
וְסוֹבְרִים שִׁישׁ דִּין בְּרִיָּה, וְלִכֵּן הִיוּ שׁוּפְרוֹת לְקִינִי חוֹבָה שֶׁכֵּן גַּם אִם
נָדַע שִׁמַּתוֹ הַבְּעֵלִים עֵדִיךְ יֵשׁ תִּקְנָה לַמַּעוֹת הַנּוֹתָרוֹת עַל יְדֵי
הַבִּירָה.
שֶׁנִּינוּ בַּמִּשְׁנָה, 'הָאוֹמֵר הִרִי עָלֵי עֵצִים לֹא יִפְחוֹת מִשְׁנֵי גִזְרִין'.
הַגִּמְרָא דְּנָה בִּאֲמֹר 'הִרִי עָלֵי עֵץ' כִּמְה צָרִיךְ לְהִבְיָא. מִסְתַּפֶּקֶת
הַגִּמְרָא: רַבִּי יוֹסֵה בִּי רַבִּי בּוֹן אֲמַר, שֶׁרַבִּי בָּא בְּרַ מְלֵא בְּעֵץ – שֶׁאֵל,
הֵאֵם יֵשׁ לְדִיִּק מִדְּבַרִי הַמִּשְׁנָה שֶׁדּוּקָא כְּשֶׁאֲמַר 'הִרִי עָלֵי עֵצִים'
בְּלִשׁוֹן רַבִּים הוּא שֶׁעָלֵי לְהִבְיָא שֶׁנִּי גִזְרֵי עֵצִים לְכָל הַפְּחוֹת, אֲבָל
אִם אֲמַר הִרִי עָלֵי עֵץ בְּלִשׁוֹן יִידִי דִּי לוֹ אִם מְבִיאָה נִיזִיר אֶחָד וְאֵינוֹ
נִחָשֵׁב לְחֻזִּי קִרְבָּן שֶׁכֵּן גַּם גִּזְרֵי עֵץ אֶחָד הוּא קִרְבָּן, אוֹ שֶׁמֵּא אֵין
נִחָשֵׁב קִרְבָּן אֵלֶּיךָ שֶׁנִּי גִזְרֵי עֵצִים בַּלְבַּד, וְלִכֵּן גַּם אִם יֹאמַר בְּלִשׁוֹן
יִידִי יִתְחַיֵּב לְהִבְיָא שֶׁנִּי גִזְרֵי עֵצִים.
פּוֹשֶׁטֶת הַגִּמְרָא: אֲמַר רַבִּי לְעוֹר, מִתְּנִיתָא אֲמַרָה בֵּן – מִהַמִּשְׁנָה
בְּמִסְכַּת יוֹמָא הַמּוֹבָאֵת לְהֵלֵךְ מוֹכֵב שִׁיתָן קִרְבָּן בְּפִנִּי עֲצָמוֹ וְזוּי קִרְבָּן
בְּפִנִּי עֲצָמוֹ – שֶׁכָּל גִּזְרֵי עֵץ הִרִי הוּא קִרְבָּן בְּפִנִּי עֲצָמוֹ, וְלִכֵּן הָאוֹמֵר
'הִרִי עָלֵי עֵץ' דִּי לוֹ אִם יִבְיָא גִזְרֵי עֵץ אֶחָד, בְּהֵאִי דִּתְנִינָן תִּפְסֵן (יוֹמָא
כ) שֶׁהַתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרִבִים קִרְבָּן בִּאֶחָד עֶשֶׂר כְּהֻנִּים, הוּא עֲצָמוֹ
בְּתַשְׁעָה כְּהֻנִּים וְעוֹד שְׁנַיִם בְּיָדֵם שֶׁנִּי גִזְרֵי עֵצִים, וְהִרִי גִזְרֵי עֵצִים
הֵם קִרְבָּן שֶׁכֵּן הֵם נּוֹעֵדוּ לְרִבּוֹת אֶת הָעֵצִים שֶׁכֵּבֵר נִסְדְּרוּ עַל
הַמַּעֲרֵכָה, וּמִכָּךְ שֶׁכָּל כֹּהֵן הִבְיָא גִזְרֵי עֵץ אֶחָד הִרִי שֶׁכָּל גִּזְרֵי עֵץ
הוּא קִרְבָּן בְּפִנִּי עֲצָמוֹ.
מִבִּבְרֵית הַגִּמְרָא אֵת שִׁיעוּר גּוֹדֵל גִּזְרֵי הָעֵצִים: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לּוֹי
אֲמַר, עוֹבְדִין שֶׁל גִּזְרֵי הָעֵצִים הוּא אִמָּה, וּמוֹדִידִים זֹאת בָּאִמָּה
שׁוֹחֶקֶת שֶׁהִיא גְּדוֹלָה וְיִתְרָה עַל כָּל אִמָּה, וְאִדְרָךְ שֶׁל גִּזְרֵי הָעֵצִים
הוּא גַם אִמָּה אֵלֶּיךָ שֶׁזֶה נִמְדָּד בָּאִמָּה נְדִיבָהּ – מִצְוַתְּכָם.
רַבִּי חוֹנִי חוֹלֵק בְּשִׁיעוּר עוֹבְדִין: רַבִּי חוֹנִי אֲמַר בְּשֵׁם רַבִּי אֲמִי, גִּזְרֵי
הָעֵצִים הִרִי הֵם בְּמִין מוֹרְטִין – מֵאוֹנִיִּים שֶׁקוֹלוֹת וְלִכֵּן גַּם עוֹבְדִים
שׁוֹה לְאוֹרְכָם וְשִׁנֵּיהֶם אִמָּה מִצְוַתְּכָם.
הַגִּמְרָא מְבִיאָה טַעַם מִדּוּעַ אוֹרְכֵן אִמָּה גְּדוּמָה: אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַ
רַב יִצְחָק, לְפִי שֶׁלֹּא הָיָה מָקוֹם הַמַּעֲרֵכָה בְּמִזְבֵּחַ שֶׁעָשָׂה מִשֶּׁה אֵלֶּיךָ

1 בטל מקרבנות לא היו לוקחים מעות מן השופרות כדי לקנות
2 עולות לקיץ המזבח, ואם לא יהיה אלא שופר אחד לצורך כך, יש
3 לחשוש שמא ביום של בית אב ראשון או של בית אב שני יביאו
4 העם נדרים ונדבות הרבה ולא יאטרו לטול מן השופר כלום,
5 ואילו בשאר הימים לא יביאו נדרים ונדבות כל כך, ויקחו בתי
6 האב שבימים אלה מעות מן השופר לקניית קרבנות לקיץ המזבח
7 ויהיו העורות שלהם, ויבואו הראשונים להתקוטט עמם על כך
8 שלהם יש עורות משל מעות השופר ואילו להם אין כלום, ואין
9 להשיבם שאף להם יש עורות מאלה שהביאו עולות בימיהם שכן
10 על זה הם עונים שזה משום מזלם גרידא ועדיין טענתם במקומה
11 עומדת שמשל ציבור הם לא קבלו, ולכן תקנו ששה שופרות
12 שבכל יום יהיה שופר נפרד ומעותיו הם עבור הבית אב שבאותו
13 היום, וכך לא יטול אחד משל חברו.

14 דעה שניה: **כִּרְהִי אָמַר**, ששה שופרות הנדבה היו **בְּנֵי שֵׁשׁ סוּגֵי**
15 **בְּהֵמֹת** השונים במחיריהם, כפי ששנינו במסכת מנחות (קו)
16 שהאומר 'הרי עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה. עגל, יביא הוא
17 ונסכיו בחמש וסלעים], איל, יביא הוא ונסכיו בשתים. כבש, יביא
18 הוא ונסכיו בסלע'. ולכך היו שש קופות כנגד **כִּרְ** – שור, **וְעֵגֶל**,
19 **וְשִׁעִיר**, **אֵיל**, **גִּדִּי**, **וְסִלָּה** – כבש, ויתן לכל שופר את מחירו הקבוע
20 לו, ואף לגדי העזים ולשעיר שהוא התיש הגדול שבעזים היו
21 קופות מיוחדות, שכן דין זה הוא כרבי הסובר שהמתנדב להביא
22 קטן והביא גדול לא יצא, ולכן היו ששה קופות שכן המתנדב חייב
23 להביא דווקא מבהמות אלו.

24 דעה שלישית: **שְׁמוּאֵל אָמַר**, ששה שופרות הנדבה היו **בְּנֵי שֵׁשֶׁה**
25 **קִרְבָּנוֹת** שמותר המעות שלהם נופל לנדבה, השופר הראשון הוא
26 למותר קָנִי יָבִים וְקָנִי זָבוֹת שמביאין אחד לעולה ואחד לחטאת.
27 השני הוא למותר קָנִי יוֹלָדוֹת עשירות המביאות כבש לעולה וכן
28 יונה או תור לחטאת. השלישי הוא למותר **הַמָּאוֹת** – שעירה או
29 כשבה. והרביעי הוא למותר **אֲשָׁמוֹת** – אילים. החמישי הוא
30 למותר **הַמִּנְחֹת** של חטאת המביא בדלי דלות. והשישי הוא למותר

31 **עֲשִׂירֵית הָאִיפָה** של כהן גדול שמפרישו בכל יום ויום, שאם נותר
32 לו מעות ביום אחד אינו יכול להשתמש בהם למחרת.

33 דעה רביעית: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, הטעם לריבוי קופות הנדבה הוא,
34 משום ש**עַל יָדֵי – כִּיּוֹן שֶׁהִנֵּדְבָה מְרֻבָּה רִיבּוֹ לֹא שׁוֹפְרוֹת הִרְבָּה** כדי
35 שלא יתעפשו המעות, שאם היו נותנים הכל בשופר אחד היו
36 מתעפשות מעות התחתונות על ידי כך שבכל עת היו נוספים
37 לשופר מעות נוספות של מותרות, וכשהגזברים לוקחים מלמעלה
38 התחתון מתעפש, כשיש ששה שופרות יש בכל אחד מעט
39 והשופרות מתרוקנות והמעות אינם מתעפשות.

40 שנינו במשנה, 'זה מדרש דרש יהודיע כהן גדול וכו' נמצאו שני
41 כתובין קיימין. אגב כך דנה הגמרא בפסוקים שבספר מלכים
42 וספר דברי הימים הנאמרים לגבי יהודיע הסותרים זה את זה.
43 מקשה הגמרא: נאמר בספר מלכים (ב' יב טו) **וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן**
44 **אֶרְוֹן אֶחָד וַיִּקֶּב חֹר בְּדֻלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבֹאֵ**
45 **אִישׁ בֵּית ה'** ונתנו **שְׁמָה הַכֹּהֲנִים שְׁמֵרֵי הַסֵּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף**
46 **הַמּוֹבָא בֵּית ה' וגו'.** ו**יֻצִּיאוּהוּ לַחֲרָשֵׁי הָעֵץ וְלַבָּנִים הַעֲשִׂים בֵּית**
47 **ה' וגו'.** אך לא יֵעָשֶׂה בֵּית ה' ספות כֶּסֶף מְזֻמְרוֹת מִזְרָקוֹת
48 **חֲצִצְרוֹת כָּל כְּלִי זָהָב וְכָלִי כֶּסֶף מִן הַכֶּסֶף הַמּוֹבָא בֵּית ה'.** כי
49 **לְעֹשֵׂי הַמֶּלָּאכָה יִתְּנֻהוּ וְחִזְקוּ בּוֹ אֶת בֵּית ה'.** הרי שהארון ששם
50 הניחו את הכסף עמד בתוך המקדש ליד המזבח ומהכסף
51 השתמשו רק לצורך בדק הבית. לעומת זאת בספר דברי הימים
52 **כְּתִיב (ב' כד טז) – וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲשׂוּ אֶרְוֹן אֶחָד וַיִּתְּנֻהוּ בִּשְׁעַר**
53 **בֵּית ה' חוּצָה וגו'. וּבְכִלּוֹתָם הֵבִיאוּ לַפִּנֵּי הַמֶּלֶךְ וַיְהוֹדִיעַ וְגו' אֶת**
54 **שְׁאֵר הַכֶּסֶף וַיַּעֲשֻׂהוּ כְּלִים לְבֵית ה' כְּלֵי שֶׁרֶת וְהַעֲלוֹת וּכְפֹת וְכָלִי**
55 **זָהָב וְכָסֶף.** הרי שהארון היה עומד בשער בית ה' חוצה ומכספו
56 עשו כלי שרת.

57 מתרצת הגמרא: **רַבִּי שְׁמוּאֵל כִּרְ נִחְנָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר**, שתי
58 קופות עבור **שְׁתֵּי נִדְבֹת עֲשֵׂה** יהודיע הכהן, אחד שהיה אצל
59 המזבח ונועד לבדק הבית ואחד שהיה בשער בית ה' ונועד לכלי
60 שרת.